

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 869.

CHICAGO, ILL., 8. MAJA (May 8), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

ČASI SE SPREMINJAJO.

Debs, McCray, Daugherty.

Ko je bil meseca decembra l. 1921 Eugene V. Debs izpuščen iz zapora v Atlanti, se je med prvimi razkačil Warren T. McCray, governer države Indiane.

Dejal je, da ga je sram, ker je tak izdajalec, kot je Debs, doma iz Indiane.

Debs je bil v ječi skoro tri leta. Obsojen je bil na deset let zapora radi svojega mnenja o vojni, katerega je povedal na glas. Obsojen je bil, ker je bil socialistični vodja. To je bil njegov edini zločin v očeh vladajoče justice.

Dne 29. aprila l. 1924 je bil obsojen Warren T. McCray, governer države Indiane, na deset let zapora in na \$10,000 globe radi goljufij, po-tvarjanja listin in zlorabe pošte.

Dne 30. aprila so ga zvezni biriči odvedli v Atlanto — v isto ječo, iz katere je bil l. 1921 izpuščen Eugene V. Debs.

Governer države Indiane obsojen radi goljufij na deset let zapora! Kakšna sramota za patriotično Indiano, ki se je sramovala svojega deželana Debsa, ki ni nikdar ne kradel, ne ubijal, ampak se boril za pravico in bratstvo med narodi!

Ko je bil obsojen Debs, je kapitalistično časopisje zlivalo nanj golide gnojnice in klicalo na pomoč ogenj in žveplo za uničenje socialistov in njihove stranke. Ko je bil izpuščen, so patriotične organizacije protestirale in prodani uredniki so pisali članke, v katerih so zahtevali, da bi morali izdajalci domovine kot je Debs ostati v ječi . . .

Ko se je vršila obravnava proti governerju Indiane, ni bilo opaziti zgražanja v kapitalističnih listih. Poročevalci so kramljali z McCray-jom in opisovali vsak njegov korak in gibljaj v simpatičnem tonu. Nekateri so ga imenovali junaka, ker se ni bal ne tresel, ko je stal pred federalnim sodnikom Andersonom, ki je izrekel obsodbo nad velikim sinom velike in patriotične Indiane . . .

Kakšna razlika — Eugene V. Debs in Warren T. McCray!

Predno je bil Debs izpuščen iz ječe, je bil pozvan v Washington v urad justičnega tajnika Harry Daughertyja na zaslišanje v pogledu skrajšanja njegove kazni. Prišel je v Washington brez spremstva biričev in se povrnil nazaj v atlantske federalne zapore brez spremstva. Že to je dokaz, da Debsa niso smatrali za hudodelca, kar nikdar ni bil, ampak za nevarnega agitatorja proti sedanji družabni uredbi.

Ko je bil Debs končno oproščen, je bil pozvan ponovno v Washington, in ob tej priliki mu je generalni pravdnik Harry Daugherty dejal:

“Mr. Debs, upam, da ne boste komercializirali svoje notoritete . . .”

Stari Debs se je smehljal. Malo jih je bilo, ki so razumeli, kaj se je tedaj godilo v njegovi duši.

Železničarji, ki so po Debsovi obsodbi zatajili svojega nekdanjega borca, so ga v vlakih oblegali in objemali. In Indiana je sprejela tega po governerjevem mnenju nevrednega sina z manifestacijo, ki bi jo bil kralj vesel.

Pred nekaj tedni je generalni pravdnik Daugherty resigniral, ker je moral. Listi so mnogo pisali o njemu, ker so morali. Škandalov, ki so se odkrivali pred preiskovalnimi komisijami v kongresu, ni bilo mogoče zakriti pred javnostjo.

Daugherty, steber republikanske stranke, je spremenil svoj justični department v brlog kričeče korupeije. In tako je postal tudi Mr. Daugherty “notoričen”.

Miss De Ford iz San Francisca je pisala Daughertyju pismo. Obudila mu je spomin ter ga opozorila na nasvet, ki ga je dal Debsu. Pismo je zaključila:

Mr. Daugherty, upam, da ne boste komercializirali svoje notoritete . . .”

Ko je Debs čital kopijo njenega pisma, je bil ginjen. Toda ko je čital to pismo, je vedel, da je v Ameriki vendar nekaj ljudi, ki razumejo razliko med zločincem in “zločincem”.

Daugherty ni bil poslan v zapor. Njegov "vpliv" je premočan. Tudi so njegovi prestopki bolj "legalni" kakor McCrayovi. Toda javnost ga je spoznala krivim in ga obsodila. Predsednik Coolidge se je moral udati pritisku in odsloviti svojega prijatelja iz kabineta.

Tako je postal Daugherty notoričen — toda svoje notoritete ne more komercializirati. Tudi med notoriteto in notoriteto je razlika.

Governer McCray, ki je takoj po obsodbi odstopil, je bil governer v sramoto Indiane. Toda McCray ni napravil nikake sramote republikanski stranki.

Harry Daugherty je ime bivšega kabinetnega člana, na katerega ameriško ljudstvo ne more biti ponosno. Toda Daughertyjeva republikanska stranka nima nikakega vzroka, da bi se sramovala svojega do pred nekaj tedni tako "odličnega" člana.

V vsaki stranki so lahko *dobri* in *slabi* ljudje. V vsaki so lahko pošteni in nepošteni člani.

Toda vse stranke niso poštene. Ene zagovarjajo sistem nepoštenosti, druge se bore za pravico. Ene izključujejo nepoštene člane, druge jih postavljajo na vodilna mesta.

Stranke, ki zagovarjajo kapitalistični sistem, morajo biti korumpirane in tako se omažejo s korupcijo tudi njihovi "dobri" člani.

Stranke, ki se bore za iztrebljenje sedanje ekonomske uredbe, so stranke, ki se bore za pravičnost, za gospodarski sistem, v katerem bodo vzroki za korupcijo odstranjeni.

Socialistična stranka je ponosna na svoje lojalne člane — lojalne sebi in delavskemu ljudstvu. McCray se jih je sramoval. Mi se ne zgražamo nad lopovi, ki kradejo pod krinko patriotizma bogastva, ki bi morala biti ljudska. Če bi se samo zgražali, bi nam nič ne pomagalo. Kar hočemo je, da postanejo gospodar situacije take stranke, ki so za odpravo vzrokov korupcije, "legalnih" in nelegalnih tatvin.

Časi se spreminjajo.

Debs iz ječe, McCray v ječo.

Kapitalistične stranke z vlade, razredno zavedno delavstvo na vlado!

Čas je potrpežljiv, mi pa vztrajni.

Chas. Pogorelec na agitaciji v Ohio in Pennsylvaniji.

Sod. Charles Pogorelec, tajnik J. S. Z., se mudi na agitaciji v Ohiju in Pennsylvaniji. Ako mu bo dopuščal čas, bo obiskal tudi naselbine v West Virginiji.

Kjerkoli mogoče, aranžirajte shod, na katerem vam bo poročal sod. Pogorelec o delu, ki ga vrši J. S. Z. in socialistična stranka za interese delovnega ljudstva.

Sodelujte z njim, kajti čim več kooperacije, večji bodo uspehi!

Prvega maja po svetu.

Delavstvo v Evropi in drugih krajih sveta je praznovalo svoj mednarodni praznik prvi maj z velikimi slavnostmi in demonstracijami za svoja prava. Tudi letos je prišlo v nekaterih mestih, posebno v Nemčiji, do izgrediv.

Majske proglose so izdale socialistična delavska internacionala, moskovska internacionala, posamezne delavske stranke, angleški ministerski predsednik MacDonald in razne unije evropskega delavstva.

V Rusiji je trajalo praznovanje dva dni. Prvi maj je bil določen delavstvu, dne 2. maja pa je manifestirala mladina. Vojaških parad letos v Rusiji ni bilo. Največje slavnosti so bile v Moskvi. Delavstvo je korakalo k Leninovemu grobu, kjer so mu govorili razni sovjetski državniki in voditelji, med njimi Leon Trocki.

Praznovanje 1. maja v Franciji je poteklo mirno. Delavstvo v Parizu se ni udeležilo manifestacij v tako velikem številu kot prošla leta.

V Atenih na Grškem je prišlo do izgrediv, v katerih je bilo dvanajst demonstrantov in pet vojakov ranjenih.

V Londonu in v drugih angleških mestih so se udeležile pohoda velike množice delavcev in delavk. Manifestacije so se končale brez vsake nezgode.

Na Portugalskem so šli delavci raznih strok na stavko. V nekaterih mestih je delavstvo priredilo demonstracije in promet je bil ustavljen, toda do večjih spopadov ni prišlo.

V Tokiju na Japonskem je korakalo po ulicah nad deset tisoč delavcev, ki so prepevali revolucionarne pesmi. Vse policijske rezerve so bile pripravljene za slučaj "izgrediv". 10,000 delavcev je manifestiralo v Osaki in 6,000 v Kyoti. Delavstvo je bilo povsod mirno in ni dajalo policiji nikakega povoda za napade. Slavnosti so se završile popolnoma mirno. Prejšnja leta je prišlo vselej do izgrediv, ki so jih provocirale oblasti.

V Italiji je delavstvo praznovalo prvi maj v senci fašističnih bajonetov. Dan je potekel mirno.

V Jugoslaviji so posamezne delavske stranke praznovale prvi maj separatno, dasi so komunisti pozvali vse ostale na prireditve skupnih manifestacij. Odgovorile so jim, da je njihovo vabilo le vada za lov na nove pristaše.

V Avstriji je socialistično delavstvo priredilo velike manifestacije, ki so se završile brez izgrediv.

Delavstvo v glavnem mestu Mehike je 1. maja popolnoma ustavilo delo. Manifestacije se je udeležilo nad 20,000 delavcev.

Na Kubi so bile prvomajske demonstracije na prostem prepovedane. Delavstvo v južno-ameriških republikah je priredilo velike mani-

festacije, ki so se završile večinoma brez ne-zgod.

V Nemčiji, kjer so se v nedeljo 4. maja vršile državnozbornske volitve in je bilo ljudstvo radi vroče volilne kampanje zelo vzrujeno, majske demonstracije niso potekle mirno. Osem oseb je bilo ubitih in mnogo ranjenih, večinoma delavci. Med ubitimi je tudi en vojak, več pa je bilo pri navalih na demonstrante ranjenih. Berlinske ulice je vojaštvo zastražilo. Tudi v drugih nemških mestih je milica razganjala demonstrante. Prvomajske manifestacije v Nemčiji so izrabili tudi ekstremni nacionalisti za naval na zavedno delavstvo.

Nekateri komunistični agitatorji izven Nemčije so hoteli zvaliti krivdo za napade na delavstvo v Nemčiji na socialiste, češ, da je predsednik nemške republike socialni demokrat. Vse "varnostne odredbe" je izdala vlada, kateri načeljuje kancelar Marx. V Nemčiji je resnična vlada ministerstvo, ne pa predsednik republike. Vlado kontrolirajo buržvazne stranke. V Nemčiji je policija in vojaštvo navaljevalo na delavstvo ko še ni bilo nikakega komunističnega gibanja. Med nemškim delavstvom vlada velika vzruženost radi bede in imperialistične politike Francije ter arogantnega postopanja nemških kapitalistov, ki hočejo vse breme vojne odškodnine zvaliti na delavstvo. V takih razmerah hoče proletariat dati na en ali drug način duška svoji ogorčenosti, oblasti pa imajo vojaštvo zato, da razbija po glavah nezadovoljnežev.

V Zedinjenih državah ni bilo pohodov po ulicah. Prvomajske manifestacije so se vršile večinoma v dvoranah. Unija krojačev v Chicagi je priredila veliko slavnost v Kolizeju, katere se je udeležilo več tisoč ljudi. Socialisti so praznovali prvi maj v Douglas Auditoriumu z velikim shodom in koncertnim programom. Dvorana je bila napolnjena.

Socialisti na Finskem in Danskem so praznovali prvi maj v znamenju zmage, ki so jo dosegli meseca aprila pri volitvah v parlament. Socialisti v Franciji so 1. maja obdrževali shode po vsi deželi, na katerih so agitirali za svoje kanddate v parlament. Volitve se bodo vršile dne 11. maja.

Delavski list, ki ga lastuje skupina malih delničarjev, zadržnikov, člani unije, podporne organizacije itd., ni delavski list, ako nima ene gotove taktike, določne politike, po kateri se list ravna in bori za delavske interese. Amerika ima preveč takih delavskih listov, ki napadajo kapitaliste in ljubimkujejo sedaj s to sedaj z ono strujo, pa premalo takih delavskih listov, ki bi imeli eno določno pot v politiki. Delavski list, ki agitira za eno gotovo delavsko stranko, je kapitalistom nevarnejši in delavstvu koristnejši, kakor pa list, ki napada kapitaliste, pri tem pa je "neodvisen" v delavski politiki — to se pravi, ne zavzema se za nobeno delavsko politično strujo, kar zakriva s frazo, da je za "združenje delavstva".

SEMINTJA.

Eden na vsakih trideset. — Kaj je slaboumnost? — Coolidge izbira. — Wanda Stopa. — Kaj zanima ljudi? — Mobilizacijski dan. — Davisova priporočila. — Na pragu nove dobe.

New York je največje ameriško mesto. Ob enem je največje židovsko, največje irsko, največje italijansko in največje zamorsko mesto na svetu. New York je sedež nevidne ameriške vlade in sedež nevidne svetovne kapitalistične vlade. New York je mesto bogastva in mesto bede. New York je tudi največje mesto blaznežev. Dve sto tisoč oseb v New Yorku, ali ena na vsakih trideset, boleha na umu. To število so objavili zdravniki, katerim smemo verjeti.

Kaj je slaboumnost? Za to besedo imamo razne definicije. Vse soglašajo v tem, da se smatra za slaboumnega vsakega, ki je v enem ali drugem oziru možgansko nenormalen. Blaznežev je mnogo več kakor jih imajo blaznice med svojimi ograjami. Iz zdravniških definicij lahko sklepamo, da je vsak človek v enem ali drugem oziru možgansko nenormalen.

Ali ni blazno, ako se pretepa milijone ljudi ne da bi natančno vedeli čemu? Imamo postave, za katere vemo da so nespametne, pa jih ne znamo odpraviti. Imamo pisatelje, za katere vemo, da ne napišejo ničesar pametnega, pa vendar čitamo njihova dela. Človeštvo kakršno je ni blazno v pravem pomenu besede, ampak je nespametno. Bedastoč je že nekoliko manj kakor jih je bilo, toda jih je še toliko, da vemo — če se ne motimo — da svet ni še razumen.

William Morgan Butler bo vodil kampanjo za Coolidgovo izvolitev. Kdo je Butler? Razume se, da je stoprocentni Amerikanec in kot tak velik patriot! V navadnem življenju je advokat in delničar. Zainteresiran je, seveda s stotisočaki, v tekstilnih tovarnah, železniških družbah in podobnih podjetjih. V času volilne kampanje se bo slikal za prijatelja ljudstva, kandidate republikanske stranke pa bo primerjal Lincolnu, Washingtonu, Rooseveltu in podobnim progresivnim in revolucionarnim veljakom v ameriški zgodovini. Ker je večina ljudstva še nespametna, mu bo najbrž verjela, kakor je prej drugim kampanjskim ravnateljem kapitalističnih strank.

Wanda Stopa je ženska, ki je poskrbela, da so ameriški dnevnikarji lahko polnili kolone s čitvom, "kakršnega publika hoče". Wanda je štu-

dirala pravo, potem postala umetnica in zašla v kroge bohemov — v kolonijo "umetnikov" v Chicagi. Razvila se je ljubavna afera, nato umor in samomor. Zelo zanimivo. Ko so Wando pripeljali iz Detroita, kjer si je "pokončala življenje", in jo položili v rakev na domu njene matere v Chicagi, so hišo oblegale radovedne množice, broječe tisoče ljudi. Kordoni policije so jo odganjali. Njen pogreb ni bil veličasten. Velike množice pa so stale ob strani in gledale voz s krsto, ki se je pomikal proti pokopališču. Kaj mislijo množice, kadar zasledujejo življenje, smrt in pogreb raznih Wand? O čem misli drhal, kadar napolni sodne dvorane, v katerih se obravnavajo "škandali" in "senzacionalni" umori?

Wanda Stopa je bila inteligentna ženska — to je, bila je študirana. Zašla je v družbo in se v nji izgubila. Ugonobil jo je moški, o katerem časopisje ni mnogo pisalo, ker material ni bil tak, da bi "zanimal" veliko ljudi. Škandalov in umorov se mnogo dogaja. Toda samo nekateri so "zanimivi" za blazne ljudi. Dajte masi to kar hoče, — pravijo s komercialnim duhom prepojeni žurnalisti. In dajejo ji duševni "dop". Ni samo New York, ki šteje enega od zdravnikov proglašene slaboumneža na vsakih trideset prebivalcev. In med ostalimi tridesetimi jih je precej, četudi ne slaboumnih, pa vsaj ignorantnih, kar je navsezadnje skoro vseeno.

Dne 12. septembra bomo imeli v Zedinjenih državah nov praznik — mobilizacijski dan. Ves militaristični aparat, vse džingoistične organizacije in vsi listi stoprocentnega amerikanizma so na delu, da bo 12. september res mobilizacijski dan. Tako se ta republika pripravlja od "zadnje" na novo vojno. Pacifisti protestirajo proti militarizaciji Zedinjenih držav, kar ni dovolj. Bolj afektivno bi bilo, če bi se pridružili gibanju, ki ima za cilj strmoglaviti družbo, v kateri je militarizem mogoč.

Delavski tajnik Davis v Coolidgovem kabinetu je velik zagovornik amerikanizacije tujerodcev. V svojih govorih propagira registracijo nadržavljanov. Policijski sistem nadziranja, kakor ga priporoča Davis, ni nov. Bil je v navadi v mnogih monarhističnih deželah in je deloma še danes. Toda za to republiko je nov. Vsak nadržavljan, ako bo Davisov sistem sprejet, se bo moral registrirati; vsako leto se bo moral javiti oblastim; kadar se bo preselil, bo moral oblasti obvestiti o tem. Enake določbe imajo dodatki k naseljeniškim zakonom, o katerih razpravlja senat in kongres. Mi lahko protestiramo proti takim postavam, toda ne bo nič pomagalo. Pomagalo pa bo, če se tujerodci prične učiti tako, da bo njim v korist; da se orga-

nizirajo; da postanejo državljani in rabijo svoje državljanske pravice sebi v prid.

Socialisti in komunisti so dobili pri državnoborskih volitvah v Italiji 1,300,000 glasov — 500,000 manj kakor pri volitvah l. 1921. Fašisti so pričakovali, da ne bodo dobili socialisti niti pol milijona glasov. Rezultat jih je razočaral. Kljub terorju, kljub nepravičnim volilnim zakonom je razredno zavedno delavstvo v Italiji pokazalo, da je sila, ki je samo začasno potlačena k tlom.

Na Danskem so socialisti prevzeli vlado, neki slovenski list pravi da zato, ker hočejo rešiti buržvazijo. To je lahko rečeno in nemogoče dokazati. Tisti, ki je to zapisal ve da laže. Socialistično gibanje je gibanje za strmoglavljenje kapitalizma. Kapitalizem pa se ne strmoglavlja pri barah v salunih, pač pa ga je treba poiskati na bojiščih in se spoprijeti z njim. Kompromisni radikanci psujejo socialiste, da zakrivajo svojo nedelavsko politiko. Maso opajajo s frazami, v praksi pa so bolj kompromisni kakor pred vojno najbolj konservativna delavska struja. Taktika nekdanjih ekstremistov v tej deželi nam je dokaz za to trditev.

Socialistično gibanje po svetu je sila, kakor še nikdar ni bilo. Ker svet ni idealen, ga ta sila ne more napraviti idealnega čez noč. Gradi se počasi in gradi se z delom, ne s frazami. Svet je na pragu nove dobe, v dobi prehajanja iz kapitalizma v socializem. Kakor vsaka družabna preemba, je tudi ta združena s potresi. Pot skozi viharje in nevihte je zmerom težavna. Socialistično gibanje se ne umika v zavetje, ampak prodira, kakor je v danih razmerah mogoče. Pomika se naprej, kar ni vsem ljubo. Nam ugaja.

Socialistični kandidat, umorjen v kampanji, izvoljen za poslanca.

Pri zadnjih državnoborskih volitvah v Italiji se niso dogajala samo nasilja nad volilci in kandidati, ampak tudi umori. Antonio Piccinini, socialistični kandidat za poslanca, je tekom volilne kampanje postal žrtev brutalnih fašistov. Volilci so proti temu umoru protestirali s tem, da so z ogromno večino izvolili Piccininija za poslanca, četudi je bil že v grobu. Piccininijevo mesto v zbornici je dobil drug socialist.

Socialistični dnevnik "Avanti" v Milanu je nabral za družino umorjenenega sodruga nad 33,000 lir.

Socialistične in komunistične skupine so dobile po vsej Italiji nad 1,300,000 glasov; volitve se je udeležilo okoli 6,000,000 oseb. Delavske skupine dobe v novi zbornici približno 65 poslancev.

ANGELO CERKVENIK:

MARIŠKA.

(Nadaljevanje.)

Daša jo je ustavila in jo je vlekla notri.

“Mamuša zlata, mamuša, mamuša, kaj ti je, pojdi domov!”

Vstavila se je in spregledala je. Po dolgem času je poljubila otroka.

Gruča vojakov je stala in se smejala. Nekdo je zgrabil blato in ga je zagnal. Zadel jo je med oči . . . Ves kor se je zasmel, kakor en mož.

“Vlačuga . . .”

“Rusinja je pač Rusinja”.

“Herr Gott . . . so 'ne . . .”

Daša jo je pokrila z rjuho.

“Lezi mamuša, lezi . . .”

A Mariška ni razumela njenih besed, naslonila se je na okno in vila je roke k nebu.

“O bog, končaj že, kmalu, kmalu . . . o bog, ali ni hudič močnejši nego si ti?”

“Umri, skrajni čas je že!”

Klic je prihajal ki je bil že davno umrl.

In je odgovarjala:

“Umrta bom danes zvečer.”

Zadremala je ob oknu, Dašica pa je zaspala v postelji.

Potrkalo je na okno, da je odskočila. Bil je njegov obraz. Obraz njega, ki jo je klical k sebi.

“Umri . . .”

“Umrta bom!”

Oblekla se je v čisto obleko, počesala se je in ovila glavo z dvema dolgima kitama, umila se je. Pokleknila je pred Dašico in jo je gledala turo za uro. Dvignila je roko, a roka se je zgrudila kakor mrtvo telo, dvignila je drugo, stiskala je prste, a prsti so lezli narazen . . .

Zaman.

Gledala je v cvet svojega življenja, gledala je kraljestvo božje na tej zemlji, spočetje tega cveta . . . in sedaj ga je hotela odtrgati, ker se je bala prokletstva, če bi cvet zrastel v zločin in greh.

In dvignila je v drugič roko.

Zgodilo pa se je v tistem trenutku, da je Daša odprla oči in objela trpečo . . .

Zunaj pa se je dvigalo solnce . . . še je bilo zlato.

“Mamuša, sanjala sem, da je prišel oče, bil je ves siv, imel je dolgo brado, bil je lep, prinesel je s seboj polno košaro jabolk, pripeljal je našega kodrastega psa, našega Daduja, ki so ga bili ubili.”

“Ali pride?”

Pride, prav gotovo pride. Prestrašila se je, kajti videla je skozi okno solnce. In zazdelo se ji je — ali je bilo res? — Da ima solnce oči, da

krvavi tisto solnce, zazdelo se ji je, da je solnce podobno mučeniku, ki jo vabi že toliko časa.

Zaspala je in dolgo je spala. In je videla v sanjah Ivana, kako prihaja, a bil je mrk in ni jo pozdravil, ko je prišel, ni jo pogledal. . .

VIII.

Sam sodnji dan! Grmelo je, kakor da se odpira zemlja, kakor da vstajajo mrtvi in pojejo svojo strašno pesem. Daleč na vzhodu se je dvigala od obzorja do obzorja visoka, umazano-črna stena.

“Prah ali kaj,” je vprašal major, gledajoč proti vzhodu z velikim dalnogledom.

“Da . . . je mrmral major sam zase . . . prav je imel tisti dezertar, res, točno ob treh so začeli z bobnajočim ognjem. Te proklete svinje — ravno sedaj, ko smo začeli prodirati globoko v Italijo, tam doli pred Asiagom . . . toda mi jim bomo že pokazali!”

A mislil ni, kar je govoril . . . v srcu mu je bilo žalostno. Jokal bi bil rad.

Dolga vrsta zlakoplovov je frfotala. Veliki zrakoplovi, nekoliko manjših. Prihajali so v obliki velikega klina, v trikotu. Ljudje so zbežali v barake. Trikot je obstal nad Dabrowko, in iz trikota se je razvil dolg polukrog, ki se je hipoma spremenil v kilometersko dolgo črto . . . tedaj pa se je obrnil vsak zrakoplov in črta se je odmikala proti vzhodu. Očividno so dovršili svojo nalogo.

“Prokleta, niti enega ni, ki bi te strahopetce bil zapodil!”

V kratkem času so se na povelje majorjevo zbrali pred hišo častniki. Bili so deloma Prusi, deloma Avstrijci.

“Gospodje, je govoril major V. Pantz, dal sem vas poklicati, ker vstajajo na obzorju črni oblaki. Rusi so danes, kolikor mi je žal znano samo iz mojih privatnih virov — višje komande očividno dremajo —, Rusi so torej danes zjutraj ob treh pričeli z bobnajočim ognjem. Ne vem sicer, kako dolg pas fronte leži pod bobnajočim ognjem, a zdi se mi, da polagajo glavno važnost ravno na fronto za L. To pomeni, da je naš mali oddelek naravnost v centru za to linijo. Od nas do prve linije je za konjanika komaj dobro urico oddaljeno. Če se torej na to oziramo, predvsem pa na dejstvo, da moramo v slučaju umika vzeti s seboj milijonske zaloge živeža in materiala, nam veva opreznost in vojaška dalekovidnost, da se tudi na ta slučaj pripravimo. Prepričan sem pa vsekakor, da do umika nikakor ne pride, da torej ne smemo razburjati moštva.

Vse mora imeti le obliko in značaj vaje. Pripravljeni moramo biti torej na odhod v smeri proti Vladimirju Volinskem. Naša prva postaja bi naj bila Kišielin, kjer bi prenočili, a drugo jutro bi se iz Kišielina odpeljali z vlakom do Vladimirja Volinskega ali pa do Kavela.

G. stotnik R. v. Sothlet prevzame v slučaju moje odsotnosti poveljstvo nad bataljonom.

Prosim, gospodje, da takoj odidete in pripravite vse potrebno. Na čelu gre kolona — vseh 200 voz —, zapomnite si, na čelu! Kot prva stotnija sledi 12. stotnija, potem 11., 10., 9., 8., in končno šesta. Divizijska bolnišnica pa ni naša stvar. Za to poskrbi že višji štabni zdravnik Dr. Singerle.

Pojdite in izvršite povelje — čakajte na moje povelje: odhod!"

Salutirali so in odšli ne ziničvi niti besedice.

Toda predno so prišli k svojim oddelkom, so vozniki že sami zapregli.

"Red, red," je vpil Sothlet. Zaman. Reda ni bilo. Vozovi niso bili postavljeni v vrsto po številkah. Kdor je pač prej prišel, tisti je bil prvi. In nikdo ni čakal na povelje "odhod". Kdor je bil napravljen, je drvel. Prvi vozovi so dirjali kakor tekmovalci, medtem ko ni bila večina vozov niti zaprežena. In kar naenkrat so zdirjali tudi posamezni vojaki s tornistrami brez pušk in brez municije; samo kruh je vsakdo vzela, kruh in konzerve.

Italijanski vjetniki pa so prepevali in ukali. Zmerjali so.

"Prusi svinje, aha Rusi prihajajo . . ."

"Aha, Rusi, Rusi!"

Pa so šli in so naskočili voz pri divizijski bolnišnici.

"E ti, prasec, a hočeš vse sam požreti!"

"Lej ga, vse bi sam požrl!"

"Tudi meni!"

"Tudi meni!"

"Prasec . . . !"

Kakor žarek se je zasvetilo, opisalo v loku polukrog in se zasadilo v glavo. Brizgnila je kri. Mož je bil v trenutku mrtev. Niti kriknil ni.

"Morilec — morilec!"

Križali so se svetli noži in možje so se valjali v krvavih lužah.

(*Dalje prihodnjič.*)

Državnozbornske volitve v Nemčiji.

Dne 4. maja so se vršile v Nemčiji državnozbornske volitve. Borba med strankami je bila hujša kakor kedaj poprej v zgodovini Nemčije. V Nemčiji je sedem močnih strank, ki so vršile kampanjo po vsej državi. Mnogo manjših strank je imelo kandidate le v nekaterih okrajih.

Ekstremno reakcionarne stranke so obljubovale rešitev Nemčije izpod pete francoskega imperializma, povrnitev moči in slave rajhu ter monarhijo. Te skupine so za vojno proti Franciji in Poljski ter proti vsaki vojni odškodnini zaveznikom.

Volilna kampanja se je vrtela okoli Dawesovega načrta za gospodarsko obnovo Nemčije z ozirom na vojno odškodnino, ki jo ima plačati Nemčija Franciji in drugim zavezniškim državam. Stranke, ki so zastopane v Marxovi koalicijski vladi, so za sprejem Dawesovega načrta, ker smatrajo, da je to edina pot za povratek Nemčije v normalne gospodarske razmere. Tudi socialistična stranka je za sprejem Dawesovega načrta, ker misli, da je to najboljša pot za ureditev reparacijskega vprašanja.

Kakor ekstremisti na desnici tako so tudi komunisti vodili kampanjo v znamenju opozicije proti Dawesovemu načrtu za stabiliziranje ekonomskega življenja v Nemčiji in odplačevanje vojne odškodnine.

Iz volilnega boja sta prišli najbolj ojačani ekstremno nacionalistična stranka in komunistična stranka. Socialistična stranka bo ostala ena izmed najjačjih strank v državnem zboru. Stranke, ki sestavljajo sedanjo koalicijsko vlado, so dobile večino poslancev.

Podrobno poročilo o izpadu volitev prinesemo v prihodnji izdaji "Proletarca".

Nikolaj Nikolajevič sanja o tronu.

Ruski monarhisti še vedno upajo, da pride čas, ko bo mogoče strmoglaviti sovjetski režim in obnoviti monarhijo. V kapitalističnem časopisju širijo skoro nepretrgoma vesti, da postaja rusko ljudstvo vedno bolj nezadovoljno s sedanjo vlado. Edino s terorjem se je sovjetski vladi mogoče obdržati na krmilu. Neki poročevalec je šel intervuirati "velikega kneza" Nikolaja Nikolajeviča, bratranca umorjenega ruskega carja Nikolaja, in ga v pogovoru vprašal, če bi prevzel ruski tron, ako se mu ponudi prilika. Nikolajevič, ki živi v bližini Pariza, je odvrnil, da dobiva dan na dan apele od "patriotičnih" Rusov, ki žele, da prevzame vodstvo gibanja za osvoboditev ruskega carstva. Kot dolgoleten vojak je zmerom pripravljen dati življenje za svojo domovino. Toda vodstvo gibanja za osvoboditev Rusije bo prevzel le tedaj, ako bo videl, da ga rusko ljudstvo v resnici hoče za svojega vodnika. To se pravi: Jaz bi rad bil car in če se mi ponudi priložnost, jo bom izrabil.

Veliki knez bo čakal še dolgo, kajti rusko ljudstvo ga ne bo nikdar pozvalo, da naj ga pride vladati. Nikolaj dobro ve, da tisti elementi, ki mu ponujajo krono, ne živijo v Rusiji, ampak so pobegnili iz Rusije kakor on sam in sanjajo o dobrih starih časih. Rusko ljudstvo se je navadilo vladati brez carja, knezov in velikih knezov. Sedaj se čudi, kako je moglo toliko časa trpeti to svojat na svojih ramah, ko tako lahko izhaja brez nje.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Soc. klub v Waukeganu priredi dne 18. maja igro in veselico v Slov. nar. domu.

WAUKEGAN, ILL. — Nekaj nad leto dni je tega kar smo reorganizirali soc. klub št. 45, JSZ. V članstvu res nismo močni, toda moralno in finančno stanje našega kluba je povoljno.

Prizadevamo si dobiti še neorganizirane delavce v klub. Vprašujemo se, kakšni vzroki so krivi, da delavstvo nima volje pristopiti v organizacijo in organizirano delati. Ko vse preiščemo in pregledamo, tedaj pronajdemo, da vlada med nami temna nezavednost.

Letos ima delavstvo lepo priliko pokazati koliko zmore — kolikšna je njegova moč. Toda kako jo boš pokazal kot posameznik? Organizacija je tista sila, na katero se lahko zanašamo in katere se boje nasprotniki. Kolikokrat je bilo to že povedano in zapisano!

Čemu stojiš zunaj organizacije in me v dvomu izprašuješ, če bomo socialisti zmagali pri letošnjih volitvah? Mar ne veš, kaj je tvoja dolžnost? . . .

Zmagali bomo, če vsi vi, ki od zunaj mračno gledate na nas v organizaciji, pristopite v naše vrste in nam pomagate v boju.

• • •

Pod avspicijo našega kluba bo v nedeljo 18. maja ob 2. popoldne vprizorjena drama "Golgota" v treh dejanjih. Igral jo bo dramski odsek kluba št. 1, ki nam je v spominu še od zadnjic, ko je vprizoril Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi". Občinstvo je bilo z imenovano predstavo zelo zadovoljno. Brez dvoma mu bo ustrezno tudi s predstavo "Golgate" v nedeljo dne 18. maja.

Na programu je tudi govornik.

Pričetek sporeda ob 2. popoldne. Vstopnina za odrasle 50c; za mladino do 15. leta je vstopnina 15c. Po predstavi bo ples in prosta zabava v spodnjih prostorih. Igrali bodo tamburaši.

M. Judnich.

Prvomajska slavnost v Warrenu.

WARREN, O. — Prvomajska slavnost, ki jo je priredil klub št. 243, JSZ., je dobro uspela. Program je bil razdeljen v politični in zabavni del. Z obema smo bili zadovoljni. Šopki cvetlic so dali zborovalnim prostorom značaj pomladi; bila je resnična prvomajska slavnost.

Prva je nastopila sodruginja Matilda Rek, ki je govorila o potrebi socialistične vzgoje in organizacije med ženstvom. Ženske so dobre agitatorice. Matere so učiteljice svojih otrok. Čim močnejšo oporo bomo imeli med ženstvom, toliko bolj se bo širil naš vpliv na vse sloje med delavskim ljudstvom.

Drugi je nastopil sod. Jacob Kotar, organizator našega kluba. Govoril je o socializmu in delovanju soc. stranke. Apeliral je na delavce, naj se izpopolnjujejo pri delu za organiziranje delavcev, kajti naše gibanje bo mogočno, kadar bo vključevalo sedaj še neorganizirane mase.

Sod. Kotar je dober organizator in naš klub ima v njemu izvrstno moč.

Sod. Frank Modic je govoril o organizatoričnem delu. Izvajal je, kakšnih agitacijskih načinov se je treba posluževati, da se zainteresira delavce in njihove žene za socialistično organizacijo. Slikal nam je aktivnosti naših klubov po drugih naselbinah in zasluge, ki ji imajo pri svojem delu za probujanje proletariata in v boju proti kapitalizmu. Skrbeti moramo, da pridejo naši delavci v Warrenu pod socialistično zastavo. Kapitalističnemu izkoriščanju in potlačevanju se moramo zoperstaviti — to pa bomo mogli edino z organizacijo.

Kapitalizem kontrolira distributivna in produktivna sredstva. On narekuje cene, njegovi ekonomski zakoni odločajo, kedaj lahko delamo in kedaj ne smemo. Odslavljajo nas po svoji volji. V takozvanih "slabih časih" nas poženejo v brezposelnost in pomanjkanje. Delavstvo, ker je politično in ekonomsko neorganizirano, nima nobene moči. Vse kar more je, da gre lahko na stavko, kadar dela.

Ne smemo se izgovarjati na druge. Izgovori le dokazujejo, da tisti ki jih rabi, tudi sam nima volje za delo. V Warrenu je precej naših rojakov. Vsi bi se morali pridružiti socialističnemu klubu.

Predno se more povprečen delavec odločiti za vstop v soc. organizacijo, se mora v njemu izvršiti duševni preobrat. Človekov razum je omejen; vrata k spoznanju mu zapirajo vsi tisti, ki žele, da ostaneta delavec in farmar nevedna za vse čase. Toda delavci znamo čitati. Delavski tisk je pripomogel tisočem in stotisočem do spoznanja. Zato je delavski tisk zatiran od mogotcev. Čitajte naše liste in knjige. To vam bo odprlo oči da boste gledali reči take kot so.

Vsi so pozivali tukajšnje rojake delavce, da se pridružijo socialističnemu klubu, kateri po zaslugi aktivnih sodrugov dobro napreduje in bo postal ena najagilnejših postojank v JSZ.

Sodruginje in somišljenice so oskrbele omizju kuhinjskih dobrot. Potrudile so se, da je bila priredba tudi v tem oziru izvrstna. Delale so ves dan in delale so z veseljem, četudi so se utrudile. Saj je bila prvomajska slavnost!

Čisti dobiček priredbe se razdeli polovico v kampanski fond polovico pa za soc. agitacijo.

Prihodinja klubova seja se vrši v nedeljo 11. maja ob 2. popoldne pri Marko Reku. Na dnevnem redu bodo važne točke, o katerih bomo razpravljali in sklepali. Privedite s seboj naše somišljenike. — Frank Kernic, zapisnikar kluba.

Iz Detroita.

DETROIT, MICH. — Socialistični klub št. 114 je s sodelovanjem mešanega pevskega zbora Svoboda priredil dne 20. aprila jubilejni koncert in shod, ki je bil izredno dobro obiskan. Dvorana Hrvatskega doma na Kirby Ave. je bila polna slovenskega občinstva.

Sodrug Chas. Pogorelec, tajnik JSZ., je v skoro uro trajajočem govoru slikal zgodovino gibanja našega delavstva tekom zadnjih 20 let. Težka je bila pot našega gibanja v početku, ker ni imelo svojih listov. Mračnjaški in izkoriščevalni elementi so imeli ves slo-

venski tisk v svoji posesti in v takih razmerah je socialistična beseda le s težavo prišla med maso. Potreba, nujna potreba je zahtevala, da je naše zavedno delavstvo ustanovilo svoje glasilo in ga vzdržalo vsa ta leta kljub težkim gmočnim žrtvam. Danes naše glasilo ni več osamljeno, kajti moč nazadnjaškega časopisja je strta, delavski listi pa so si izklesali pot med maso. Govornik je povdarjal važnost delavske politične organizacije in apeliral na prisotne, naj se pridružijo J. S. Z. Udeleženci so pazno sledili izvajanjem govornika in mu pritrjevali z burnim ploskanjem.

Mešan pevski zbor Svoboda je v intervalih zapel pet pesmi: "Rdeči Sarafan", "Rožmarin", "Slepec", "Socialistično koračnico" in "Našo pesem".

Sod. Joseph Topolak je med nastopi pevskega zbora zaigral par lepih melodij na citre.

Po izčrpanem programu se je pričela prosta zabava in ples. Ljudje so bili s priredbo zadovoljni in se v najboljšem razpoloženju razšli.

Sod. Pogorelec je ostal par dni v naši naselbini na agitaciji. Sijajnega uspeha v kratkem času, ki mu je bil na razpolago ni mogel doseči, ker je naša kolonija raztresena po vsem mestu.

Zasluga za uspeh te priredbe gre pevskega zboru in vsem sodrugom in sodruginjam, ki so se trudili, da se je uspešno završila. Ravno tako gre priznanje našemu občinstvu, ker se je udeležilo v tako obilnem številu. — *Član pevskega zbora.*

Naznanilo in vabilo.

HOMER CITY, PA. — Članstvu soc. kluba št. 189 sporočam, da se bodo v bodoče naše seje vršile vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva SNPJ. Dosedaj so se naše seje vršile vsako četrto nedeljo v mesecu. Ker je večina naših sodrugov tudi pri SNPJ., se je klubu zdelo praktično predložiti datum seje iz četrte na prvo nedeljo v mesecu, kar naj članstvo vpošteva.

Napredek vsake organizacije je odvisen od aktivnosti članstva. Naš klub ni izjema. Čim več aktivnih članov, toliko bolj bo klub napredoval. Imamo delavce, ki naglašajo, da se strinjajo s socialisti in odobravajo socialistične nauke, toda le v slučaju, ako jih to ničesar ne stane. Podpirati delavske liste in spadati v soc. organizacijo — tega se branijo. Delavsko gibanje bi bilo nepoznano, ako bi bilo odvisno samo od takih, ki so za socialistične aktivnosti le tedaj če ni treba poseči v žep. Toda naše gibanje potrebuje ljudi, ki hočejo delati v organizaciji in se žrtvovati za stvar delavskega razreda.

A. Obed, tajnik.

Izlet v Waukegan.

CHICAGO, ILL. — Povodom vprizoritve drame "Golgota" pod avspicijo kluba št. 45 v Slov. nar. domu v Waukeganu dne 18. maja ob 2. popoldne je sklenila večja družba prirediti izlet iz Chicage v Waukegan. Ako se ji želite pridružiti, sporočite Donald J. Lotrichu, 1937 So. Trumbull Ave., ali pa ga pokličite na telefon Rockwell 8426.

Najete bodo posebne kare vlaka North Western železnice. Pridite na postajo North Western na W. Madison in Canal St. v nedeljo 18. maja ob 9:30 dopoldne (čikaški čas). Odhod vlaka točno ob 10. Ker se bodo vozili skupno, bodo vožnji stroški zelo znižani.

Priporočamo, da se udeležite te priredbe sodružnega kluba v Waukeganu v čim večjem številu. — *Publicijski odsek kluba št. 1.*

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 30. aprila 1924.

Navzoči od eksekutive Alesh, Novak, Zajec; od nadzornega odbora Godina in Udovich; od nadzornega odbora slov. sekcije Podlipec; tajnik Pogorelec; upravnik Slabe. — Predseduje Godina.

Zapisnik zadnje seje sprejet kot čitan.

Tajnik poroča, da izkazuje J. S. Z. na podlagi prodanih članskih znamk v mesecu marcu več članov kakor katerikoli mesec tekom zadnjih šest let. Število članov v aprilskem poročilu bo nekoliko nižje, ker je zaključil račune par dni pred koncem meseca, ker mora odpotovati po agitacijskih opravkih na vzhod. Poprečno število dobrostojećih članov od meseca do meseca je med 850 do 900. To je od prošlega leta precejšen prirastek. Poroča o krajih, v katerih so se ustanovili novi klubi in o naselbinah, v katerih je v teku akcija za ustanovitev postojank JSZ. Poda poročilo o shodu in agitaciji v Detroitu, kjer se je mudil štiri dni. Navaja naselbine, v katerih bodo naši klubi imeli prvomajske slavnosti. Klub na Avelli je vprašal za govornika na prvomajski slavnosti, ki jo priredi skupno s klubom stranke delavcev. Radi prevelikih stroškov ni bilo mogoče poslati govornika od tu, pač pa je bil poslan sod. Anton Zornik iz Herminie. Dne 2. maja odpotuje tajnik J. S. Z. na agitacijo v vzhodne države. Prvi shodi se bodo vršili v Barbertonu, Girardu in Warrenu. Drugi se bodo aranžirali kakor bodo dopuščale prilike in čas. Tudi klub v Canonsburgu je želel govornika za prvomajsko slavnost. Sodrugi v Canonsburgu prirede shod tudi dne 4. maja. — Po poročilu o aktivnostih v JSZ. poda finančno poročilo za prvo četrtletje; vsote v blagajni JSZ. bodo približno zadostovale za pokritje stroškov našega zbora, ki se bo vršil meseca julija. Knjige bo pregledal še nadzorni odbor. — Finančno stanje J. S. Zveze koncem meseca marca je bilo: Konvenčni fond \$445.17; upravni fond \$483.42, skupaj \$928.59. Dohodki JSZ. v prvih treh mesecih tega leta so s prenosom od prošlega leta znašali \$2,278.85, stroški za isto dobo pa \$1,284.90.

Zbor J. S. Z.

Na dnevni red pride pripravljano delo za V. redni zbor J. S. Z. Provizorični dnevni red zbora je bil sprejet kakor sledi:

Dnevni red zbora J. S. Z.

A.

1. Otvoritev zbora po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev verifikacijskega odbora (za pregledanje pooblastil) — pet članov in gl. tajnik.

B.

Konstituiranje zbora.

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati.

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z., o izobraževalni akciji JSZ., volilni kampanji in o aktivnostih Zveze od zadnjega zbora. — Poročevalec Chas. Pogorelec.
2. Poročilo sekcijjskih odborov:
 - a) za slovensko sekcijo poročja Frank Alesh;
 - b) za srbsko referent še ni določen.
3. Zvezno glasilo, kampanjska in druga literatura; po-

ročata F. Zajec za uredništvo in Anton Slabe za upravništvo Proletarca.

4. Poročilo prosvetnega odseka JSZ.
5. Gibanje za ustanovitev federativne stranke ameriškega delavstva, poročila Frank Zajec.
6. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poročila John Terčelj.
7. Ekonomsko delovanje delavskih strokovnih in političnih organizacij, poročila Anton Garden.
8. Problem naseljevanja in izseljevanja ter gonja proti tujerodcem v Zed. državah, poročila Anton Slabe.
9. Poročilo o načrtu za gradnjo lastnega doma za J. S. Z. in Proletarca.
10. Načelna izjava in pravila, poročila odbor treh: Blaž Novak, Pogorelec in Zajec.
11. Razno (volilna kampanja in drugo).
12. Razpust zbora.

Ta provizorični red je sestavljen na podlagi razprave, v katero so posegli vsi udeleženci seje.

Opravniličnik.

Ob enem je seja sprejela sledeči provizorični opravniličnik za V. redni zbor J. S. Z.:

1.) Po zboru izvoljeni predsednik predseduje; zamenjuje ga podpredsednik. Ako želi predsednik poseči v debato in govoriti k predlogom, se mora obrniti do podpredsednika za besedo, ki jo dobi po vrsti prijavljenih govornikov.

Predsednik se voli dnevno.

Kdor ne govori k dnevnemu redu, ga ima predsednik pravico poklicati k redu, v skrajnem slučaju pa predlagati zboru, da mu vzame besedo.

2.) Za besedo se je prigrasiti z dviganjem roke. Govorniki dobe besedo po vrsti, kakor se prijavijo.

3.) Predlogi se predlagajo ustmeno in pisмено.

4.) Pred glasovanjem o predlogu imajo pravico do besede vsi govorniki, prijavljeni predsedovatelju do sprejema predloga za zaključek debate.

5.) Pri enakosti glasov se odpre ponovna debata in se glasuje, dokler se ne pride do rezultata.

6.) Za sprejetje predloga zadostuje navadna večina glasov.

7.) Glasovanje o predlogih je javno z dviganjem roke, razun v slučajih, kjer zbor sklene drugače.

8.) Volitve se vrše tajno.

9.) Poimensko glasovanje (Roll Call) se vrši, če ga zahteva najmanj pet delegatov.

10.) Čas zborovanja določa zbor.

12.) Bratski delegati podp. društev, ki prispevajo v fond "Izobraževalne akcije JSZ.", imajo pri vseh predlogih in razpravah pravico govora, toda ne glasovanja in staviti predloge. Pravico glasovanja in staviti predloge pa imajo v vseh zadevah, tikajočih se Izobraževalne akcije J. S. Z.

Zajec poročila o shodu soc. kluba JSZ. v Sheboyganu, s katerim je klub dosegel dober moralni in gnotni uspeh. Poročila tudi o konferenci soc. klubov JSZ. v Pa. O letošnji majski izdaji Proletarca pravi, da je naredila med čitatelji zelo ugoden utis. Ker se je tisk od prošlega leta podražil, oglasov pa smo dobili manj kakor navadno, smo z letošnjo majsko izdajo napravili hrčkone okoli sto dolarjev izgube. Jasnejšo sliko bomo dobili, ko nam upravništvo poda proračun.

Pod točko razno omenja sod. Udovich članke v "Glasu Svobode", v katerih so bile neresnične trditve o delu JSZ. Domneva, da bi bilo morda na mestu, ako eksekutiva poda izjavo kot odgovor na dotične izmišljotine. Pogorelec omenja, da je izjavo podalo že tajništvo in klub št. 27 v Clevelandu. Godina pravi, da

dosedanje izjave zadostujejo. Aleš je enakega mnenja in dodaja, da takim elementom najboljše odgovorimo, ako jih preziramo. Podlipec odobrava izvajanja Proletarca na natolcevanja "G. S.", kajti četudi so ljudje pri "G. S." brezpomembni, je vendar dobro, da izvedo čitatelji, kakih sredstev se poslužujejo naši nasprotniki v boju proti JSZ. Novak pravi, da je iz teh opazk spoznati, da je sentiment seje proti izjavi od strani eksekutive, ker se ljudi pri "G. S." ne more jemati resnim. Zajec omenja, da zadostuje, ako se javnosti slika te elemente za to kar so. Se preide na dnevni red.

Zajec poročila o aktivnostih JSZ. in socialistične stranke ter o agitaciji za razširjenje "Proletarca". — Zaključek seje.

Tajništvo J. S. Z.

Še nekaj podrobnosti o volitvah na Danskem.

Pri volitvah v danski parlament dne 12. aprila so dobili socialisti 469,845 glasov in so izvolili 55 poslancev. Socialisti so izšli iz boja kot najjačja stranka in so prvič v zgodovini Danske prevzeli vlado. V prejšnji zbornici so imeli 48 poslancev.

Komunisti, ki so imeli na glasovnici prvo mesto, so dobili nekaj nad 6,000 glasov.

Natančen rezultat volitev je sledeči:

Stranka	Število glasov	Poslancev.
Socialistična	469,845	55
Liberalna	362,397	44
Konservativna	242,929	28
Radikalna	166,269	20
Agrarci	19,532	1
Schleswigovci	7,716	1
Komunisti	6,204	0

Program socialistične stranke bo podpirala radikalna stranka, ki je dobila 20 mandatov. Obe skupaj štejeji 75 poslancev — en glas večine nad vsemi drugimi strankami, ako bi glasovale enotno. Socialistično vlado bodo podpirali deloma tudi liberalci.

MAJSKA IZDAJA PROLETARCA .

Letošnja majska izdaja Proletarca je dobila splošno priznanje ne samo med jugoslovanskim delavstvom, ampak pri vseh, ki se zanimajo za naše delo. Čehi so nam čestitali na uspehu in neki svetovno znani češki umetnik (slikar) je dejal, da še ni videl tako lepe publikacije te vrste kakor je letošnja majska izdaja Proletarca. Posebno so mu ugajale ilustracije, ki jih je nazval za fina umetniška dela.

Prijatelj in naročnik lista nam piše: "Majska izdaja nima samo izbrane vsebine, ampak tudi ilustracije! S to ste prekosili vse dosedanje izdaje. Vsako leto boljše — najsibo Družinski koledar ali majska izdaja. Vaše delo za povzdigo delavskega časnika zasluži največje priznanje. . . ."

PRIPRAVIMO SE NA V. REDNI ZBOR J. S. Z.

Do V. rednega zbora Jugoslovanske Socialistične Zveze imamo samo še osem tednov časa. Prišel se bo dne 11. julija v mestu, za katerega se izreče večina članstva J. S. Z. Zadnji zbor je nominiral mesta Cleveland, Detroit in Milwaukee za sedež prihodnjega zbora. Glasovanje za sedež konvencije traja do 15. maja. Tajniki in drugi funkcionarji naj skrbijo, da se bodo vsi klubi udeležili glasovanja. Rezultat volitev pošljite tajništvu JSZ. takoj ko bo glasovanje pri vašem klubu končano.

VOLITVE DELEGATOV.

Volitve delegatov za zbor J. S. Z. so se pričele 1. maja in trajajo do 15. junija. Kakor vsi naši zbori, bo tudi V. redni zbor važen. Dolžnost vsakega kluba JSZ. je, da bo reprezentiran na zboru.

Pravico do sedeža na zboru imajo:

Delegatje krajevnih klubov, in sicer klubi do 50 članov enega delegata in potem na vsakih nadaljnjih 50 članov enega delegata več.

Člani sekcijских odborov, ki tvorijo eksekutivo J. S. Z., glavni tajnik in Zvezni nadzorni odbor.

Urednik in upravnik Zveznega glasila.

Vožnje stroške delegatov trpi J. S. Z. iz konvencionalnega fonda, v katerega plačujejo člani 10c mesečno.

BRATSKI DELEGATJE.

Točka 2 v resoluciji, tikajoča se Izobraževalne akcije J. S. Z., pod naslovom "Pravice in dolžnosti društev in klubov Izobraževalne akcije J. S. Z.", sprejeta na IV. rednem zboru, se glasi:

Vsako društvo Izobraževalne akcije J. S. Z. je opravičeno poslati delegata na zbor J. S. Z., katerih naziv je "Bratski delegatje Izobraževalne akcije J. S. Z." Na zboru imajo pri vseh razpravah posvetovalen glas, toda v točki Izobraževalne akcije imajo pravico staviti predloge in glasovati. Debatirati pa smejo o vseh točkah. Dnevniče in vožnje stroške bratskih delegatov plačujejo društva, katera jih pošljejo.

Drugi bratski delegatje so: zastopniki narodnostnih federacij, pripadajoče soc. stranki; predstavniki socialistične stranke; zastopniki zadržani, ki jih vodijo socialisti; zastopniki socialističnih listov.

RAZPRAVA.

Dnevni red in opravilnik zbora je priobčen v zapisniku seje eksekutive J. S. Z. v tej izdaji. Prečitajte ga in razpravljajte o posameznih točkah na sejah klubov in v Proletarcu. Delegatje morajo priti na zbor pripravljene in seznanjene z mnenjem članstva. Ako potrebno, obdržujte izredne diskuzijske seje.

Dne 4. julija se bo vršila v Clevelandu konvencija "Konferenca za progresivno politično akcijo". Dne 6. julija prične v Clevelandu konvencija ameriške socialistične stranke, na kateri bo imela J. S. Z. tri delegate. Nekaj dni pozneje prične zborovati konvencija naše Zveze, najbrž tudi v Clevelandu, kakor je razvidno iz glasovnic, poslanih tajništvu do sedaj.

POJAČAJMO J. S. Z.!

V teh časih kriz in vrvenja v delavskem gibanju ter po svetu sploh je vprašanje or-

ganizacije in delavskega časopisja najvažnejše. Proletariat potrebuje trdnih enot. Brez teh je njegovo delo ovirano in boj nasprotnikom olajšan.

J. S. Z. tvori eno izmed najboljših skupin v socialistični stranki. Do dne 11. julija jo lahko napravimo še trdnjšo. Mnogo naselbin je še, v katerih naše delavstvo nima nikake politične organizacije, ki bi slonela na razredno zavedni podlagi. Odpravite ta nedostatek s tem, da ustanovite klub J. S. Z. in postanete aktivni v boju za strmoglavljenje kapitalizma in za socializem.

J. S. Z. je od zadnjega zbora, ki se je vršil prošlo leto, precej napredovala. Toda tisoče naših delavcev je še izven organizacije. Ako je med zavednim delavstvom VOLJA ZA DELO, bodo ti tisoči prišli v organizacijo in delali v nji —ne za druge ampak ZASE!

"PROLETAREC"

Ni vam potreba naglašati, koliko važnost ima "Proletarec" za socialistično gibanje med jugoslovanskim delavstvom v Zedinjenih državah. J. S. Z. in Proletarec sta neločljiva, drug od drugega odvisna—oba ENO.

V teh časih, ko vlada med delavstvom toliko konfuznosti, ki jo povzročajo nikomur odgovorni listi in samopostavljeni voditelji, je potrebno bolj kot kedaj poprej, da delavec čita ZANESLJIV list, ki ne potvarja dejstev, list, ki ne igra na sentimente in čustva, ampak piše z razumom za razumne ljudi. Tak list je "PROLETAREC". Naloga in dolžnost VSAKEGA sodruha in somišljenika je, da agitira za razširjenje Proletarca. Delavski listi, ki so res DELAVSKI, so odvisni od delavcev; kdor zanemarja agitacijo za tak list, greši nad samim seboj in nad delavskim razredom.

NAŠE DELO.

J. S. Z. in njeno glasilo "Proletarec" sta si izvojevala vodilno vlogo v javnem življenju našega delavstva. To vlogo si HOČETA TUDI OHRANITI! Nobene sile nam ne bodo v stanju odvzeti tega kar smo že pridobili in nihče nam ne bo v stanju zabraniti iti NAPREJ, ako bomo MI ohranili VOLJO nadaljevati z delom ZA SOCIALIZEM IN SOCIALISTIČNO VZGOJO. To voljo in ENERGIJO bomo ohranili! J. S. Z. BO šla naprej in "Proletarec" se BO širil!

Sodrugim in somišljenikom, pripravimo se za V. redni zbor J. S. Z.!

Naprej z delom za socializem!

Tajništvo J. S. Z.

BREZ NASLOVA

Iskra.

"Danica Hrvatska" lovi komuniste po Farrellu (Pennsylvania). Ako jih pravočasno ne vjame, joj Amerika! Župnik Leo Medić obdržuje tajne sestanke, ker se boji za osebno varnost svojih pristašev. Hrvatški komunisti v Farrelu so baje zelo podivjani ljudje, tako da so se zanje pričeli zanimati tudi policaji in detektivi. Celo angleški listi pišejo o njih in se veselo, da je naseljeniška kvota iz balkanskih dežel znižana. Članek, ki ga je priobčil neki angleški list, slika nasprotnike župnika Medića za nevaren element, ki pljuje na ameriške in verske svetinje. Župnik igra na "dobro" karto. Posebno med vojno se je s takim igranjem lahko dobivalo. Ampak triki se celo v igrah smatrajo za goljufijo in nečastna dejanja. Mnogokrat izgube tisti, ki mislijo, da so dobili igro.

Hrvatske podporne organizacije se poskušajo združiti. Vsi priznavajo, da je združenje ekonomska potreba prizadetih organizacij. Kljub temu iščejo dobri ljudje sodnijske prepovedi proti združenju, ker se ne marajo združiti s "slabimi ljudmi" v N. H. Z. Drugače pa so Jugoslovani, ako ljudje s tem imenom sploh žive, čisto dobri ljudje.

Pašić je zagrozil Hrvatom in Slovencem, da prihaja čas, ko bo konec komedije. Ali se pobotajte z Belgradom in centralizmom, ali pa vzemite koso na ramo in se sprimate z nami!

Srbj so osvobodili Hrvate in Slovence! Slovenci so najkulturnejši narod v Jugoslaviji (razun Kočevarjev). Hrvati so najbolj inteligentno in delavno ljudstvo!

Srbi so ušivci. Slovenci so "švabe". Hrvati so kufavice.

Italijani pa pravijo: Jugoslovani so barbari.

Pred osmimi leti pa so nam pripovedovali naši narodni veljaki: Srbi, Hrvati i Slovenci jedan su narod! Really, this is a funny world.

"Edinost" ima pesnika umetnika, ki zasluži spomenik, če ne bo več pesmi skladal. Pa tudi urednike ima fine. Kje neki so študirali? Kadar bodo pri KSKJ. volili gl. odbor s splošnim glasovanjem, bomo izvedeli, kje so se napili učenosti. Takrat bo šele kvalifikacij!

Nihče ne mara prevzeti odgovornosti za "članke" v "G. S.", niti urednik ne. Medvešek ne mara slave in je prosil uredništvo "G. S.", naj to pove v pojasnilu. Uredniku je vseeno, kdo nosi zanje kredit, on ga ne mara. Glavno je služba. Ludvik Mayer je "goat". Res, veliko je bilo poklicanih, pa so komaj enega vjeli. "Članki, kaj pa je vas treba bilo . . ."

Krištof Kolumb je napravil veliko napako, ker je zašel na obrežje tega kontinenta in odkril Ameriko. Zid naj bi bil zgradil okoli nje in jo pustil Indijancem, pa ne bi imeli sedaj toliko vika proti foreignerjem. Tako pa je nerodno za foreignerje in za tiste, ki so bili foreignerji, pa mislijo, da niso več.

Nekateri "ogrski" Slovenci so se spuntali zoper Kazimirjevo krščanstvo, vzeli zastavo Svetega Križa iz cerkvenega "besmenta" in jo razobesili v nekem "brezverskem" salunu, kakor piše "Edinost". Avtor kovertic pa jih je radi tega neodpustljivega greha zažogal v starem kraju. Tudi v krščanski hiši se zmerom dobi kdo, ki kazi mir.

Slovenski socialisti v Ameriki bi bili allright, če ne bi bili socialisti. To je edina in glavna njihova napaka. Ako prestanejo biti to, jim bo Pirc dal odvezo, frančiškani pa bodo zanje čitali večne maše. Vrag je, da jih je tako malo, ki bi se hoteli poboljšati.

Nekateri rojaki imajo o cerkvi in duhovnikih zelo čudne nazore. "Nič ne verjamejo in za cerkev ne dajo niti ficka". Ko pa se jim narodž otrok ali umrje kak član družine, tedaj je prva pot v farovž. Župnik pogleda v knjigo in žmajuje. "Od zad ste s prispevki — plačajte, pa bomo govorili naprej." Mož plača in se zgraža. Čemu se jeziš? Plačaj in molči, da se ne osmešiš! Če so ti cerkvene ceremonije potrebne, jih moraš plačati — torej se ne togoti nad "farji". Rajše se potrkaj na čelo in vprašaj, če je kaj notri.

Diskuzijske seje kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — V petek 9. maja ob 8. zvečer se bo vršila v dvorani SNPJ. diskuzija o bodoči konvenciji soc. stranke it o prihodnjem zboru JSZ., ter o gibanju za enotno stranko ameriškega delavstva. O raznih akcijah za "tretjo" stranko bo poročal sodrug Frank Zajec, potem pa sledi razprava. Ker bo ta seja zelo važna in podučna, apeliram na članstvo, da se je udeleži polnoštevilno. Opozorite nanjo tudi naše soišljenike, ki so v našem krogu vedno dobrodošli. — *Tajnik.*

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kírby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostimisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.*

Ne čakaj, da bodo vsi ljudje "složni". Pristopi k organizaciji, ki deluje v duhu solidarnosti za vzgajanje ljudstva, pa boš pomagal, da pride do sloge.

Jugoslovanska Socialistična Zveza

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

pridružena

SOCIALISTIČNI STRANKI AMERIKE

EKSEKUTIVA SOCIALISTIČNE STRANKE:

Eugene V. Debs, Indiana; Morris Hillquit, New York; Edmund T. Melms, Wisconsin; Birch Wilson, Pennsylvania; W. M. Brandt, Missouri; Leo. M. Harkins, Penna.; W. R. Snow, Illinois.

Eksekutivna tajnica: Bertha Hale White, 2653 W. Washington Blvd., Chicago, Ill.

TAJNIŠTVO J. S. Z.:

Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

EKSEKUTIVA J. S. Z.:

Frank Alesh, Sava Bojanović, Vincenc Cainkar, Milojke V. Lučić, Blaž Novak, F. S. Tauchar, Frank Zajec.

NADZORNI ODBOR J. S. Z.:

Philip Godina, Milan Slavić, Frank Udovich.

PROSVETNI ODSEK J. S. Z.:

John Molek, Joseph Oven, John Olip.

NADZORNI ODBOR SLOV. SEKCIJE J. S. Z.:

Andrew Kobal, Joseph Oven, Frank Podlipec.

PROLETAREC,

glasilo in last slovenske sekcije Jugoslovanske Socialistične Zveze.

Upravni odbor Proletarca: John Olip, predsednik; Frank Alesh, tajnik; Filip Godina, blagajnik; F. S. Tauchar in F. Udovich, nadzornika.

Urednik: Frank Zajec.

Upravnik: Anton Slabe.

Vsa pisma, tikajoča se Proletarca, naslavljajte na naslov Proletarca.

(Opomba.—Uredništvo Proletarca sprejme odgovornost le za tiste članke, priobčene v listu, ki so spisani v uredništvu. Za članke in dopise, ki jih pošiljajo sodelavci, so odgovorni prispevatelji. Uredništvo sprejme za nje le toliko odgovornosti, kolikor zahteva zakon.)

AKTIVNI KLUBI J. S. Z.

- 1, Chicago, Ill. — Tajnik Charles Pogorelec, 3639 W. 26th Street. Seje vsaki tretji petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.
- 4, La Salle, Ill. — Tajnik Frank Mershak, 1027—2nd St.
- 20, Chicago, Ill. — Tajnik Geo. Maslach, 2250 Clybourn ave.
- 45, Waukegan, Ill. — Tajnik Martin Judnich, 706 McAllister Ave.
- 47, Springfield, Ill. — Tajnik Jos. Ovea, 1841 So. 15th St.
- 50, Virden, Ill. — Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
- 128, Nokomis, Ill. — Tajnik Frank Cugmeister, R. 4.
- 213, Carlinville, Ill. — Taj. Ant. Blažich, R. R. 4, Box F. 1.
- 224, Pullman, Ill. — Tajnik John Jereb, 216, E. 136 St.
- 41, Clinton, Ind. — Tajnik Joseph Gračner, 1135 Sycamore Street.
- 165, Blanford, Ind. — Tajnik Anton Tratnik, Box 43.
- 236, Terre Haute, Ind. — Tajnik Anton Kovachich, 2124 N. 20th St.
- 238, Universal, Ind. — Tajnik Vincent Vrhovnik, Box 92.
- 217, Madrid, Iowa. — Tajnik Frank Omerza, R. 2, Box 32A.
- 21, Arma, Kans. — Tajnik Martin Gorenc, Box 114.
- 30, Mulberry, Kans. — Tajnik Frank Sikole, R. R. 3, Box 224.
- 157, Gross, Kans. — Taj. John Kunstelj, Box 32.
- 114, Detroit, Mich. — Tajnik Frank Kuhovski, 8971 Sherwood St.

- 22, Chisholm, Minn. — Tajnik Blaž Seme, 121 W. Spruce St.
- 2, Glencoe, Ohio. — Tajnik Nace Zlemberger, L. Box 12. Redne seje vsako 3. nedeljo dopoldne pri sodrugu N. Zlembergerju.
- 222, Girard, O. — Tajnik Frank Kogovšek, 732 Clay St., Niles, Ohio.
- 27, Cleveland, O. — Tajnik John Krebelj, 1265 E. 59. St. Lawrence Gorjup, organizator. Seje vsako drugo in četrto nedeljo v S. N. Domu.
- 10, Forest City, Pa. — Tajnik John Murnich, Box 408.
- 232, Barberton, O. — Tajnik Jos. Tursich, 684 Newell St.
- 13, Sygan, Pa. — Taj. Frank Ursitz, Box 546, Morgan, Pa.
- 32, W. Newton, Pa. — Tajnik Jos. Juvan, RFD 2, box 101.
- 69, Herminie, Pa. — Tajnik Ant. Zornik, Box 202.
- 118, Canonsburg, Pa. — Tajnik John Chesnik, Box 170.
- 167, South View, Pa. — Tajnik Anton Rupnik, Box 55.
- 175, Moon Run, Pa. — Tajnik Lucas Butya, Box 263.
- 176, Wick Haven, Pa. — Tajnik Frank Kolenc, Box 36.
- 181, Lloydell, Pa. — Tajnik Tony Zalar, box 152.
- 182, Meadowlands, Pa. — Tajnik Leonard Lennasi, Bx 563.
- 184, Lawrence, Pa. — Tajnik Louis Britz, Box 34.
- 190, Broughton, Pa. — Tajnik Frank Demshar, Box 303.
- 198, Homer City, Pa. — Tajnik Andy Obed, Box 265.
- 204, Cle Elum, Wash. — Tajnik John R. Sprohar, Box 602.
- 218, Luzerne, Pa. — Tajnik John Matichich, 376 Miller St.
- 220, Bon-Air, Pa. — Taj. John Bizjak, R. D. 2, box 80, Johnstown, Pa.
- 225, Avella, Pa. — Tajnik Frank Bregar, Bx 363.
- 230, Library, Pa. — Tajnik Ant. Kuna, Box 187.
- 233, Renton, Pa. — Tajnik Ant. Chater, Box 34.
- 234, Harwick, Pa. — Tajnik Andy Bertl, Box 157.
- 239, Slovan, Pa. — Tajnik Mihael Klopčič, Box 395.
- 240, Finleyville, Pa. — Tajnik Frank Pernishek, Box 56-A.
- 241, Verona, Pa. — Tajnik Rock Lesar, Box 641.
- 242, Cliff Mine, Pa. — Tajnik Ant. Kovačič, R. D. 2, Coraopolis, Pa.
- 243, Warren, O. — Tajnik Jack Kotar, 72 Roman Ave.
- 37, Milwaukee, Wis. — Tajnik Alb. Hrast, 440 S. Pierce St.
- 235, Sheboygan, Wis. — Tajnik Leo Milostnik, 719 Alabama Ave.
- 228, Purglove, W. Va. — Tajnik John Vitez, Box 136, Maidsville.
- 237, Meriden, W. Va. — Tajnik John Korošec, P. O.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

John Petrich, Youngstown, O.
 Frank Lipar, Parsons, Pa.
 Frank Knafels, Edmond, Ohio.
 Jno Ban, Pittsburgh, Pa.
 Paul Chesnik, Toronto, Ohio.
 Frank Gorenc, Library, Pa.
 Lovr. Selak, Star City, W. Va.
 Rosie Selak, Star City, W. Va.
 Jas. Kogoj, Auburn, Ill.
 Max Martz, Buhl, Minn.
 Frank Cherne, Bancock, Ohio.
 Frank Chemažar, Columbus, Kans.
 Val. Virtich, Columbus, Kans.
 Pauline Vogrich, Milwaukee, Wis.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Teškoča številka "Proletarca" je **869**
 Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic. Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Književni vestnik.

Knjiga delavske statistike.

Rand School of Social Science v New Yorku izdaja knjigo, ki nudi pregled delavskega strokovnega, političnega in združnega gibanja. Ime knjige je "American Labor Year Book". Letošnja izdaja, ki je bila dana na trg pred par tedni, ima 548 strani in stane \$3. Naročila pošljite na naslov: Rand Book Store, 7 East 15th St., New York.

Knjiga vsebuje večinoma statistični material in je najbolje delo te vrste v ameriški literaturi. V nji dobite popoln pregled strokovnih in industrialnih unij v Ameriki in drugih krajih sveta; statistične podatke o delavskih političnih strankah; o gibanju delavskih internacional; statistiko delavskega časopisja; pregled kooperativnega gibanja. Nadalje vsebuje poročila o konvencijah delavskih strank, statistiko o številu industrialnega delavstva, o številu žensk v industriji, poročila o delavskem šolstvu itd.

To knjigo našim čitateljem toplo priporočamo.

"Čas", aprilka številka, ima sledečo vsebino: Frank Kerže: Večne ladje, pesem. Frank Kerže: Andrejevi, povest (nadaljevanje). Skrb za otroške zobe. Otroška močitev v Indiji. Beli ljudje in divjaki. Kaj veste o Rusiji. A. J. Terbovec: Na Jurjevo. Hiše iz prsti. O spanju. — Priloga: Mrs. K.: Gospodinjski del.

Naslov revije: Čas, 1142 Dallas Rd., N. E. Cleveland, O.

"Amerikanec". Aprila to leto je pričel v Ljubljani izhajati mesečnik "Amerikanec", "gospodarsko-strokovno glasilo izseljencev". Izdaja ga Izseljeniška zveza delovnega ljudstva s sedežem v Ljubljani. To je nova organizacija. V pripravljalnem odboru je na prvem mestu J. Andolšek, "bivši predsednik SNPJ. v Ameriki". Zveza pravi, da je njen namen varovati interese izseljencev in bo v ta namen snovala podružnice v Sloveniji in v Ameriki. Točka 4, članstvo Izseljeniške zveze se glasi: "Član zveze lahko postane vsak polje-

delec, ročni in duševni delavec, moškega ali ženskega spola, ki ima sorodnika na tujem, ki se želi izseliti, ki je bil izseljen in ki se drži pravil in izpolni vse pogoje v pravih zvezi ter ni bil kaznovan radi nepoštenih dejanj." Zveza izseljeniškega ljudstva je nepolitična organizacija.

Upravništvo "Amerikanca" sporoča v 1. izdaji, da je v Ameriki pooblaščen pobirati naročnino za list oziroma pristopnino k zvezi g. Leo Strukelj, Brooklyn, N. Y.

"Amerikanec" ima poleg tega še dva naslova: na prvem mestu je "All Right", na drugem "Amerikanec" in na tretjem v oklepaju "Izseljenec". "All Right" je beseda, ki jo zna vsakdo, ki je že bil kedaj v Zed. državah. Toda za naslov listu ni "primerna". Tam kjer jo imate napisano, ničesar ne znači. Uredništvo zaključuje uvodni članek: "Pohitite vsi na delo in all right!" To prečrtajte, pa bo "all right".

Za izseljence se domovina ni nikdar mnogo brigala, bolj pa se je interesirala za njihove dolarje. Ustanovile, ali pa so se poskušale ustanoviti že razne organizacije za varovanje izseljencev, toda večinoma jim je bil ideal business ne pa interesi izseljencev. Tudi ta organizacija obljubljuje veliko več kot bo mogla kedaj dati. Ako ni sredstev, ne bo mogla imeti uradov po-

VABILO

na veliko

PLESNO VESELICO

—IN—

GLEDALIŠKO PREDSTAVO

katero priredi

ČIKAŠKI OGRSKI KLUB
SOCIALISTIČNE DELAVSKE
—STRANKE—

18. maja ob 4. popoldne

v

VORWAERTS TURNER HALL

2431 W. Roosevelt Rd.,
blizu Western Avenue.

GODBENE TOČKE PROIZVAJA
BIALKO'S INTERNATIONAL ORCHESTRA.

Društvo Slovenska Postaja

št. 16211, M. W. of A.

praznuje

DESETLETNICO SVOJEGA OBSTANKA

v nedeljo 18. maja 1924, ob 2. popoldne

v Češko-ameriški dvorani

1436 W. 18th St., Chicago, Ill.

Cenjeno občinstvo iz Chicage in okolice se uljudno vabi, da se polnoštevilno udeleže te slavnosti. Program bo zelo bogat. Vstopnice v predprodaji 50c.; pri vratih 75c. Igral bo Zacek orkester. Za lep red, dobro zabavo in uljudno postrežbo bo skrbel za to izbrani odbor. Torej na veselo svidenje dne 18. maja!

vsod tam, koder izseljenci najbolj potrebujejo nasvetov in varstva. Tudi prenočišča, čitalnice in take reči stanejo denar. Če pa se pod tem imenom skrivajo samo kaki businesski motivi, tedaj bi tudi te zveze ne bilo treba.

Naslov "Amerikanca" in Zveze je Slomškova ulica št. 2, Ljubljana, Jugoslavija. Z.

Zmaga finskih socialistov.

V začetku aprila so se vršile na Finskem državno-zborske volitve, iz katerih je socialistična stranka izšla kot najjačja stranka. Dobila je sedem novih mandatorov.

Kljub notranjim bojem v delavskem gibanju Finske in kljub belemu terorju, ki je po padcu carizma pomoril 30.000 finskih socialistov in odvzel socialističnemu gibanju najboljše voditelje, je stranka obdržala svojo moč in — napredovala.

Komunisti, ki so tudi na Finskem preganjani, so imeli pri volitvah to prednost, da so dobivali izdatno podporo iz sosedne Rusije. Vzlic temu so izgubili devet mandatov. Stranke v finskem državnem zboru so zastopane proporcionalno po številu oddanih glasov. Število poslancev posameznih strank v novi zbornici je sledeče:

Socialistična stranka	60
Agrarci	44
Združeni konservativci	37
Švedska stranka	23
Komunistična stranka	18
Progresivci	17

Agrarna stranka, ki je bila na vladi pred volitvami, je odvzela mandate komunističnim poslancem in jih proglasila za veleizdajalce. Socialisti so pričeli z obstrukcijo in zahtevali, da se komunistom vrne mandate in svobodo govora. Vlada se ni hotela udati, na kar so jo socialisti prisilili razpisati nove volitve. Socialistična stranka je storila vse kar je bilo v njeni moči, da obvaruje komuniste, slednji pa so ji odgovarjali z napadi in "razkrivanjem izdajalcev proletariata". Komunisti na Finskem, v kolikor se tiče boja proti socialistom, niso boljši od onih v drugih deželah. Tudi v njihovi stranki imajo provokatorji veliko besedo. Na obravnavah je vlada "razkrila" komunistične načrte za strmoglavljenje vlade, katerih komunisti niso mogli zanikati. Načrti so poceni in fraze še bolj. Kljub tem razkritjam vlade so socialisti nadaljevali z bojem za državljanske pravice vseh Fincev, komunisti pa so stali ob strani in pustili socialistom vojevati najtežji boj. Ravno ta boj za interese komunistične stranke je socialistični stranki odvzel mnogo glasov, ker finsko ljudstvo v ogromni večini mrzi vse, kar prihaja iz ruskih vladnih krogov, tradicija, ki je bila ustvarjena pod carizmom, ko je bila Finska ruska posest. Toda nobeni napadi združenih nasprotnikov niso mogli oslabilo socialistične stranke. Z uspehi, ki jih je dosegla in z organizacijo, ki jo ima, gleda brez skrbi bodočnosti nasproti.

Kdor hoče biti socialist ne samo po imenu, ampak tudi po znanju, se mora poglobiti v čitanje socialističnih listov in knjig. Socializem ni vera. Socializem je znanje!

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZOMSKI ODDELEK Vam vedno najboljše postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobrodskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zaprisežene izjave in druge potrebne listine.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, teste in vsa v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDECE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE	MLEKARSTVO, s črticami e živinoreji s slikami75
VZORI IN BOJI, črtice, vezana ..	1.50	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana ..	NALEZLJIVE BOLEZNI35
ZARAVNA KNJENICA, zbirka povesti in črtic, broširana ..	.65	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana ..	NARODNOGOSPODARSKI ESEJI35
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana ..	.75	CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana ..	NAB JEBZIK, (Dr. J. Glonar), vezana ..	.45
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75	DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih ..	NAB SADAŠNJI USTAVNI POGOZAJ75
ZA SREČO, povest, broširana ..	.45	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej. ..	O KONSUMNIH DRUŠTVIH ..	.10
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana ..	1.00	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana ..	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana ..	.40
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senoa), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana ..	1.20	KASIJKA, drama v 3 dejanjih ..	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIJNE PAVLE, (I. Zorec), broširana ..	.40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POGLED V NOVI SVET10
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana ..	.65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POLITICNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotia Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.00
ŽENINI NABE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana ..	.30	NAVAĐEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana ..	POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami ..	.35
SLOVENSKI PISATELJI:		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana ..	PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI. (Ivan Robida), vezana ..	1.15
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana ..	1.25	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana ..	RASTLINSTVO NABIH ALP, (F. Seidl) ..	.95
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana ..	2.00	ROMANTICNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana ..	RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) ..	.35
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan ..	1.75	ROSSO'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih ..	REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana ..	.45
II. zv. vezan ..	1.50	SEN KRESNE NOCI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala SNPJ, 364 strani, vezana v platno ..	2.00
III. zv. vezan ..	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana ..	.50
IV. zv. vezan ..	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40
V. zv. vezan ..	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata ..	SREŠKA POETNICA, (J. T.) ..	.50
VI. zv. vezan ..	1.00	ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern) ..	SPRETNJA KUHARICA, broširana, \$1.00, vezana ..	1.25
PESMI IN POEZIJE.		DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi) ..	SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, (E. K.), broširana ..	.50
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel I. Hribar) vezana ..	1.00	GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana ..	USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
MLADA POTA, (Oton Zupandič), pesmi, trda vezba ..	.75	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled ..	V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana ..	.25
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana ..	.90	KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM ..	VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza) ..	.25
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba ..	.50	KDO UNIČUJE PROIZVAJALNJE V MALEM ..	ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana ..	.90	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	ZAKON BIOGENEZIJE. (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana ..	.35	KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Memeč) ..	ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec) ..	.50
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana ..	.45	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pire) ..	ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNSKIH IZRAZOV, (J. Bežlaj) ..	.30
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana ..	1.20	MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana ..	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trde vezana ..	1.50
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana ..	1.10		ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in maja izdaja letnika 1922, vsaka po ..	.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana ..	.65		ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana ..	.50			
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana ..	.25			
ŠLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba ..	.50			
TRBOVLJE (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana ..	.75			
TRISTIA EX SIBERIA, (Voješlav Mole), vezana ..	1.25			
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupandič), pesnitve, broširana ..	.40			

ZGODOVINA SRBOV, HEVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c.....
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 40 |

NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) . . 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLESKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (G. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair), Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana..... .60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

FOOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klanov 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana 60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.25

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,

Chicago, Ill.

Kako napredujemo.

Mogoče električne lokomotive ki operirajo v Rocky Mountains vlečejo vlake po strminah kontinentalnega razvodja. Kadar vlak vozi navzdol, tedaj taka lokomotiva s pomočjo električnih naprav zavira vlak in obenem generira elektriko, ki se po žicah zopet vrača nazaj v elektrarno, s katerim procesom pomagajo znižati stroške za gonilno silo, ki jo porabijo, kadar vozijo v hrib. Elektrifikacija odstrani nesnago in dim, podvoji obrat proga, pospeši promet, prihrani na premožu in je v vsakem oziru koristonosna. Trinerjevo zdravilno grenko vino vas postavi na noge, kadar se ne počutite dobro, če trpite vsled slabega teka, slabe prebave, zaprtja, če imate glavobol, imate slab spanec ali trpite vsled kakih drugih žledodnih neredov, ker isto izžene iz sistema vso strupeno tvarino, ki se tam nabere vsled naravnega procesa kisanja, izčisti vaša čreva, pomaga do večje aktivnosti prebavnih delov, podvoji vaši energijo in vas obvaruje pred mnogimi boleznimi, proti katerim se ne more ustavljati telo, ki ni v dobrem stanju. Če ne morete dobiti Trinerjevo zdravilno grenko vino pri domačem lekarnarju ali trgovcu, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Najboljša jugoslovanska socialistična revija je "Proletarec". Prinaša članke, razprave in pregled delavskega gibanja po svetu ter opise aktivnosti v naših nasebinah na polju socialističnega in kulturnega dela. Naročite ga še danes.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.